

Veelgestelde vragen privacy en patiëntenrechten

1. (Bijzondere) persoonsgegevens

Wat zijn (bijzondere) persoonsgegevens?

Persoonsgegevens zijn gegevens die direct of indirect herleidbaar zijn tot een persoon, in de AVG ook wel betrokkene genoemd. Hierbij moet voor zorgaanbieders in eerste instantie worden gedacht aan NAW-gegevens, e-mailadres, maar ook medische gegevens zoals medicatiegebruik en medische geschiedenis.

Bijzondere persoonsgegevens zijn persoonsgegevens die gevoelige gegevens over iemand prijsgeven, bijvoorbeeld gegevens over godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke voorkeur, gezondheid, seksualiteit, vakbondslidmaatschap of strafrechtelijk verleden.

Het patiëntendossier wat door mondhygiënist wordt aangelegd, bevat dus zowel persoonsgegevens als bijzondere persoonsgegevens. Op het moment dat iemand zich inschrijft in de praktijk worden beide gevraagd. Op het moment van uitschrijving, kunnen de gegevens van de patiënt uit het “klantenbestand” worden verwijderd. Het patiëntendossier moet echter op grond van de wet nog 15 jaar worden bewaard.

Is een BSN nummer een bijzonder persoonsgegeven?

Ook het BSN nummer is een bijzonder persoonsgegeven, omdat het een uniek en tot de persoon herleidbaar nummer is.

Bijzondere persoonsgegevens mogen niet zonder uitdrukkelijke toestemming van een persoon worden gebruikt, tenzij daarvoor in de wet een uitzondering is.

Ten aanzien van het BSN nummer is er zo'n uitzondering. Een zorgverlener dient op grond van de Wet gebruik burgerservicenummer in de zorg een persoon te kunnen identificeren en in correspondentie tussen zorgverleners en onder meer een zorgverzekeraar moet kunnen worden vastgesteld om welke patiënt het gaat en mag het BSN nummer ook worden gebruikt.

Is een röntgenopname een (bijzonder) persoonsgegeven?

Een röntgenopname zonder andere persoonsgegevens is geen biometrisch gegeven (niet herleidbaar tot unieke persoon; de meetgegevens bevatten geen specifieke eigenschappen) en om die reden geen persoonsgegeven. Indien er andere persoonsgegevens op de röntgenopnamen worden vermeld, is dit anders, echter dan volledig gebaseerd op die andere persoonsgegevens.

2. BSN nummer

Is een BSN nummer een bijzonder persoonsgegeven?

Het BSN nummer is op grond van de AVG niet als bijzonder persoonsgegeven benoemd. In Nederland beschouwen we het echter wel zo, omdat het een uniek en tot de persoon herleidbaar nummer is.

Bijzondere persoonsgegevens mogen niet zonder uitdrukkelijke toestemming van een persoon worden gebruikt, tenzij daarvoor in de wet een uitzondering is.

Ten aanzien van het BSN nummer is er zo'n uitzondering. Een zorgverlener dient een persoon te kunnen identificeren en in correspondentie tussen zorgverleners en onder meer een zorgverzekeraar moet kunnen worden vastgesteld om welke patiënt het gaat en mag het BSN nummer ook worden gebruikt.

Mag een zorgverlener mijn BSN nummer opslaan als ik mij inschrijf als patiënt in de praktijk?

Ja, dat mag. Zorgverleners zijn op grond van de Wet gebruik burgerservicenummer in de zorg verplicht het BSN te gebruiken. Bijvoorbeeld voor het uitwisselen van uw gegevens met andere zorgverleners en met zorgverzekeraars. Dat betekent dat bijvoorbeeld uw huisarts, tandarts, apotheek en ziekenhuis uw BSN vastleggen in hun administratie.

Controle BSN

Voordat zorgverleners uw BSN mogen gebruiken in hun administratie, moeten zij controleren of u degene bent die hoort bij het BSN. De zorgverlener controleert dit aan de hand van uw identiteitsbewijs.

Mag een mondhygiënist behandeling weigeren als patiënt geen BSN nummer verstrekt?

Ja, zorgverleners zijn op grond van de wet verplicht het BSN nummer te gebruiken. Als een patiënt het BSN nummer niet wil verstrekken kan de mondhygiënist niet voldoen aan de Wet gebruik burgerservicenummer in de zorg (Wbsn-z). De mondhygiënist is dan gerechtigd om aan te geven dat geen behandelovereenkomst kan worden gesloten.

Identificatieplicht in de zorg

De patiënt moet zich kunnen identificeren bij een mondhygiënist met een geldig Nederlands paspoort, identiteitskaart, rijbewijs of vreemdelingendocument. Dit geldt ook voor kinderen. Ouders moeten voor hun kinderen een geldig legitimatiebewijs hebben als ze naar een mondhygiënist gaan. Anders dan de algemene identificatieplicht is er in de zorg geen leeftijdsgrens. De identificatieplicht geldt vanaf de geboorte. De mondhygiënist controleert of de gegevens op het identiteitsbewijs corresponderen met het BSN nummer en legt dit vast in de administratie. Een kopie of scan maken mag niet.

BSN op online inschrijfformulier

Bij online inschrijven wordt ook om het BSN nummer verzocht. Dit mag, echter alleen via een veilige digitale omgeving. Een andere optie is om het BSN nummer op te vragen bij het eerste contact met de patiënt op de praktijk.

Mag het BSN nummer op herhaalrecepten worden gezet?

Ja, dat mag. Zorgverleners zijn wettelijk verplicht om het BSN te gebruiken om persoonsgegevens die zij verwerken bij het verlenen van zorg te koppelen aan de juiste patiënt. Omdat het een recept betreft, is het ook een vorm van communicatie met een andere zorgverlener. Een (herhaal)recept voor uw medicijnen valt onder het verlenen van zorg.

Mag een apotheek het BSN nummer van een patiënt op het medicijndoosje zetten?

Nee, dat mag niet. Het medicijndoosje is bedoeld voor de patiënt. Omdat de patiënt weet dat dit bedoeld is voor hemzelf en ook zichzelf niet hoeft te identificeren, kan BSN niet worden geplaatst.

BSN vermelden in schriftelijke oproepen of afspraken?

Nee, dat mag niet. Mondhygiënist mogen het BSN gebruiken om er zeker van te zijn dat het om de juiste patiënt gaat, bij bijvoorbeeld gegevensuitwisseling met andere zorgverleners. Maar bij een schriftelijke oproep of afspraak, mag de patiënt ervan uitgaan dat die aan hem is gericht. Het is dus niet nodig om hierin een BSN te vermelden en om die reden niet toegestaan.

Mag een mondhygiënist het BSN nummer op factuur aan zorgverzekeraar zetten?

Ja, dat mag. De mondhygiënist en zorgverzekeraar zijn wettelijk verplicht om het BSN nummer te gebruiken bij het uitwisselen van gegevens. Het versturen van een factuur door de mondhygiënist aan de zorgverzekeraar valt hier ook onder. Op die manier kan zeker gesteld worden dat de factuur voor de behandeling van de betreffende patiënt is.

Mag een factoringbedrijf het BSN op factuur zetten?

Nee, dat mag niet. Een medical factoringbedrijf heeft geen wettelijke bevoegdheid om het BSN nummer te gebruiken van de mensen bij wie u als mondhygiënist rekeningen int. Het BSN nummer is in de eerste plaats bedoeld voor het contact tussen burgers en de overheid. Organisaties buiten de overheid mogen het BSN alleen gebruiken als dat wettelijk is bepaald. Dit geldt bijvoorbeeld voor zorgverleners, maar niet voor factoringmaatschappijen.

Wanneer is sprake van een medical factoringbedrijf?

Volgens de Autoriteit Persoonsgegevens is sprake van een factoringmaatschappij als een contract is aangegaan met een zorgverlener waarbij de vorderingen van deze zorgverlener op patiënten of hun zorgverzekeraar aan de factoringmaatschappij zijn overgedragen. De factoringmaatschappij heeft hierdoor het eigendom van de vorderingen overgedragen gekregen. De factoringmaatschappij incasseert de vorderingen vervolgens bij de patiënten of hun zorgverzekeraar, op eigen naam en risico.

Mag een administratiekantoor het BSN op factuur zetten?

Een mondhygiënist kan het versturen van rekeningen ook uitbesteden aan een administratiekantoor. Dat is een bedrijf dat de financiële administratie doet voor ondernemingen of zelfstandigen, zoals zorgverleners. Zo'n administratiekantoor heeft een andere positie dan een medical factoringbedrijf. Het kantoor werkt onder verantwoordelijkheid van de zorgverlener en is daardoor een bewerker volgens de AVG. Op deze grond mag een administratiekantoor het BSN wél verwerken.

3. Dossierplicht mondhygiënist en vernietigingsrecht patiënt

Zorgverleners hebben op grond van art. 454 Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (Wgbo) de verplichting een dossier aan te leggen met betrekking tot de behandeling van de patiënt. Hierin worden gegevens opgenomen die relevant zijn voor de gezondheid en de behandeling van de patiënt.

In deze bepaling is tevens opgenomen dat het dossier gedurende 15 jaar moet worden bewaard, te rekenen vanaf moment dat het dossier is aangelegd. Omdat dit in de praktijk tot problemen kan leiden; bijvoorbeeld in de situatie dat de patiënt al 15 jaar in de stoel is en vervolgens een deel van het dossier moet worden vernietigd, zijn er verschillende juridische stromingen die aangeven dat de termijn van 15 jaar het beste kan ingaan na einde van de behandelrelatie. Wij raden u aan dit aan te houden.

Op grond van art. 7:456 heeft de patiënt een wettelijk inzage-recht. Onder de AVG is bepaald dat hiervoor geen redelijke kosten meer in rekening mogen worden gebracht.

De patiënt heeft het recht het dossier te laten vernietigen op grond van art. 455 Wgbo. De zorgaanbieder dient binnen drie maanden aan dit verzoek te voldoen, tenzij

- het verzoek documenten betreft die relevant kunnen zijn voor de mondhygiënist in geval een juridische procedure wordt gestart. In dit geval worden ze bewaard in geanonimiseerde vorm.
- Het dossier van belang kan zijn voor een ander dan de patiënt. Denk hierbij aan de situatie dat de patiënt een erfelijke aandoening heeft en het dossier voor nakomelingen bewaard dient te blijven.
- Een wettelijk voorschrift dit vereist. Denk hierbij aan de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen die in bepaalde situaties regelt dat ondanks verzoek van patiënt niet tot vernietiging mag worden overgegaan, omdat dit niet in het belang van de patiënt zou zijn.

4. Geheimhoudingsplicht / gegevensuitwisseling

Op grond van art. 7:457 BW heeft de mondhygiënist een geheimhoudingsplicht ten aanzien van de patiënt en zijn patiëntgegevens / patiëntendossier. Deze geheimhoudingsplicht bestaat ten opzichte van anderen dan de patiënt die niet rechtstreeks bij de behandeling zijn betrokken.

Wie zijn rechtstreeks bij de behandeling betrokken zorgverleners?

Dit zijn in ieder geval assistenten en baliemedewerkers. Daarnaast kan worden gedacht aan vervangers van de mondhygiënist, vakgenoten met wie overlegd wordt over de behandeling. Hierbij is wel van belang dat dan slechts die gegevens mogen worden verstrekt die nodig zijn voor de werkzaamheden als assistent, baliemedewerker, adviseur of vervanger.

Mag een mondhygiënist gegevens verstrekken aan een tandarts die ze opvraagt?

Indien sprake is van een gezamenlijke behandeling tussen tandarts en mondhygiënist, dan ligt het in de lijn dat deze tandarts valt onder de categorie “rechtstreeks bij de behandeling betrokken zorgverlener”. Toch is het verstandig om de patiënt om toestemming te vragen. Dit omdat het bijzondere persoonsgegevens betreft en de persoonlijke levenssfeer van de patiënt hierbij niet moet worden vergeten. U kunt de patiënt de toestemming specifiek voor het verstrekken van gegevens aan andere behandelend tandarts vast laten leggen in het intakeformulier bij inschrijving in de praktijk.

Mag een mondhygiënist een foto of andere gegevens opvragen bij de behandelend tandarts zonder toestemming van de patiënt?

Wij adviseren hier ook toestemming voor te vragen. Ondanks dat u gezien kan worden als rechtstreeks bij de behandeling betrokken zorgverlener volgens de wet, is er sprake van bijzondere persoonsgegevens en mag de persoonlijke levenssfeer van de patiënt niet uit het oog worden verloren. Deze toestemming kan in het intakeformulier worden gegeven voor de toestemming voor het opvragen van gegevens bij andere zorgverleners specifiek aan te vinken en het intakeformulier te laten ondertekenen.

Bellen, andere vormen van contact over patiënten met verwijzers

Een verwijzer is een zorgverlener die rechtstreeks bij de behandeling is betrokken en om die reden mag dit contact plaatsvinden zonder dat de patiënt hiervoor uitdrukkelijk toestemming heeft verleend. Wel is het van belang dat u eventuele vertrouwelijke informatie niet op die wijze deelt dat dit ten gehore kan komen van derden, andere patiënten, etc.

Mag een mondhygiënist het patiëntendossier zonder toestemming opsturen aan de opvolger?

Nee, dit mag niet. Voor het verstrekken van de patiëntgegevens aan de nieuwe zorgverlener van de patiënt, heeft de mondhygiënist toestemming van de patiënt nodig. Op het moment dat een nieuwe tandarts van de patiënt om patiëntgegevens vraagt, dient dus ook toestemming van de patiënt te worden gevraagd. Deze toestemming dient uitdrukkelijk te worden gegeven. Het is van belang dit schriftelijk te doen, zodat de toestemming kan worden aangetoond.

Heeft een ouder recht op inzage in het medisch dossier van een kind?

Kind jonger dan 12 jaar:

ouders hebben het recht op inzage en het recht om delen van het dossier te laten vernietigen.

Kind van 12, 13, 14 of 15 jaar:

ouders en kind hebben samen het recht op inzage of vernietiging. Het kind kan bezwaar maken tegen het verzoek van de ouders. Ook kan het kind zelf een verzoek doen. In deze twee situaties beoordeelt u als mondhygiënist of het kind zo'n beslissing voldoende kan overzien.

Kind 16 jaar of ouder:

het kind heeft alleen zelf recht op inzage of vernietiging. Een schriftelijke machtiging van het kind aan de ouder om een verzoek te doen is wel mogelijk.

Is mondelinge toestemming van een patiënt voldoende voor het verstrekken van gegevens aan derden?

Nee, wij raden u aan alleen schriftelijke toestemming te laten geven. Op die manier kunt u aantonen dat u daadwerkelijk toestemming hebt gehad.

5. Wijzen van gegevensuitwisseling

Mondhygiënist en mailen

Veel praktijken maken gebruik van een e-mailaccount. Om te voldoen aan de AVG moet u passende (technische) maatregelen nemen ten aanzien van de beveiliging van de e-mailverbinding. Een gewone e-mailverbinding is niet veilig genoeg. Ondanks toestemming om via onbeveiligde e-mailverbinding te mailen, kunt u dan alsnog aansprakelijk zijn in indien zich een datalek voordoet.

Om die reden raden wij u dringend om gebruik te maken van een beveiligde e-mailverbinding. Een voorbeeld is Zorgmail. Via Zorgmail kunt u mailen naar zorgverleners die ook een Zorgmail account hebben, maar ook naar zorgverleners of burgers die dit (nog) niet hebben.

Bellen in de wachtkamer

Vaak kunnen patiënten meeluisteren met gesprekken van de baliemedewerker. Dit zijn ongetwijfeld ook gesprekken met patiënten of soms over patiënten. Hierbij is van belang dat de betreffende medewerker zich realiseert dat vertrouwelijke informatie niet door de patiënten in de wachtkamer wordt gehoord.

Bellen over patiënten met verwijzers

Een verwijzer is een zorgverlener die rechtstreeks bij de behandeling is betrokken en om die reden mag dit contact plaatsvinden zonder dat de patiënt hiervoor uitdrukkelijk toestemming heeft verleend. Wel is het van belang dat u eventuele vertrouwelijke informatie niet op die wijze deelt dat dit ten gehore kan komen van derden, andere patiënten, etc.

Postverzending

Post versturen is nog steeds mogelijk, maar het is van belang dat zoveel mogelijk wordt gedaan om een datalek te voorkomen. U kunt overwegen om patiëntendossiers niet met de post te versturen, zodat een risico op een datalek wordt voorkomen. U kunt de patiënt dan vragen het dossier aan de balie op te halen, dan wel een beveiligde e-mailverbinding te gebruiken.

*Aan dit informatiedocument kunnen geen rechten worden ontleend. Hoewel met heel veel zorg samengesteld, is NVM-mondhygiënist niet aansprakelijk voor de juistheid, actualiteit en het gebruik door anderen van dit document.

6. Toestemming voor verwerken persoonsgegevens

Voor het verwerken (lees inzien, opslaan, maar ook kennis nemen van) van persoonsgegevens die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de behandelovereenkomst, hebt u geen toestemming nodig van de patiënt. De AVG bepaalt dat voor die gegevens die noodzakelijk, omdat anders geen overeenkomst kan worden uitgevoerd, geen toestemming is vereist.

Toestemming voor verwerking van persoonsgegevens voor andere doeleinden dan behandelovereenkomst?

Dit is anders voor persoonsgegevens die u verwerkt/gebruikt voor andere doeleinden dan uitvoering van de behandelovereenkomst, zoals het versturen van nieuwsbrieven, deelname aan peilstations, patiënt tevredenheidsonderzoeken. Hiervoor dient wel toestemming te worden gegeven. Dit geldt voor nieuwe patiënten maar ook de bestaande patiëntengroep.

Moeten alleen nieuwe patiënten toestemming geven, of ook de bestaande patiëntengroep?

De AVG geldt voor alle burgers in de EU, dus zowel de bestaande als de nieuwe patiënten.

Is er een model intakeformulier voor het verlenen van toestemming?

Nee, elke praktijk heeft een andere werkwijze en gebruikt persoonsgegevens wellicht voor andere doeleinden. De hoofdregel:

Geen toestemming vragen voor de verwerking van persoonsgegevens die u gebruikt in het kader van de behandelovereenkomst omdat dit gebruik al een grondslag heeft in de AVG (nl de noodzakelijkheid van de verwerking van gegevens omdat u anders de behandelovereenkomst niet kunt uitvoeren).

Voor verwerking van persoonsgegevens voor andere doelen dan uitvoering behandelovereenkomst, dient u toestemming te vragen. Hierbij is van belang welke doelen/diensten u binnen de praktijk nog meer hebt, dan alleen behandeling. Denk aan Patiënttevredenheidsonderzoeken, versturen van (commerciële) nieuwsbrieven, deelname aan projecten zoals de peilstations.

7. Verwerkersovereenkomsten

Verwerkersovereenkomsten sluit u alleen met partijen/derden met wie u in het kader van uw praktijkvoering een overeenkomst hebt gesloten. Dit zijn partijen die voor u diensten verrichten, waarbij ook persoonsgegevens worden verwerkt. Ook inzage in persoonsgegevens is een wijze van verwerking.

Voorbeelden zijn: boekhouder, website bouwer indien deze toegang heeft tot de gegevens die patiënten bij bijvoorbeeld inschrijving op de website achterlaten, administratiekantoor, bedrijven die nieuwsbriefverzending op zich nemen, etc.

Verwerkersovereenkomst met Vecozo?

Inmiddels is vast komen te staan dat met Vecozo geen verwerkersovereenkomst hoeft te worden gesloten omdat deze instantie op grond van de Zorgverzekeringswet als verlengde wordt gezien van de zorgverzekeraars.

Verwerkersovereenkomst met zorgverzekeraars?

Nee, met zorgverzekeraars hoeft geen verwerkersovereenkomst te worden gesloten, omdat de zorgverzekeraars op grond van de Zorgverzekeringswet het recht hebben persoonsgegevens te verwerken.

Verwerkersovereenkomsten met factoringbedrijf?

Hierbij is het van belang welk met welk factoringbedrijf u een overeenkomst hebt gesloten.

Famed

Medical factoringmaatschappijen, zoals Famed, worden onder de AVG gekwalificeerd als 'verwerkingsverantwoordelijke' voor de verwerking van persoonsgegevens. Dit komt doordat medical factoringmaatschappijen vorderingen van zorgaanbieders kopen en de persoonsgegevens om die reden verwerkt voor eigen doeleinden. Dit laatste maakt dat Famed geen verwerker is maar verwerkersverantwoordelijke.

Daarnaast zijn medical factoringmaatschappijen verplicht om te voldoen aan de Wet marktordening gezondheidszorg (Wmg), omdat zij Onder de Wmg worden gekwalificeerd als 'zorgverlener'.

De Wmg verplicht factoringmaatschappijen om bepaalde (medische) persoonsgegevens te vermelden op de nota's/vorderingen. Wat factoringmaatschappijen, zoals Famed aan medische persoonsgegevens verwerken, is beperkt tot prestatiebeschrijvingen en de daarbij behorende prestatiecodes. Het is dus niet zo dat Famed patiëntendossiers verwerkt.

Voor het rechtmatig verwerken van (medische) persoonsgegevens hebben bedrijven, instanties of organisaties een zogeheten ‘grondslag’ nodig. Onder de AVG zijn er verschillende grondslagen voor verwerking, bijvoorbeeld op grond van toestemming van de betrokkene of op grond van de uitvoering van een overeenkomst waarbij de betrokkene partij is. Onder de AVG heeft Famed B.V. als factoringmaatschappij een wettelijke grondslag voor het verwerken van (medische) persoonsgegevens. Deze wettelijke grondslag vloeit voort uit de volgende artikelen: artikel 6 lid 1 sub c en 9 lid 2 sub g AVG jo artikel 1 sub c onder 2 jo artikel 38 leden 2 en 3 Wet marktordening gezondheidszorg.

Infomedics

Infomedics heeft een driepartijen-structuur (Infomedics Finance BV als eigenaar, Infomedics BV als verwerker en u als praktijkhouder en opdrachtgever) opgezet en in een nieuwe overeenkomst vastgelegd. Met ondertekening van deze nieuwe driepartijen-overeenkomst verandert er feitelijk niets en kunt u vanaf 1 januari 2018 gewoon doorgaan met het aanleveren van het BSN van uw patiënten. Tekent u deze overeenkomst niet, dan kunt u alleen declaraties aanleveren zonder BSN nummer.

8. Privacyverklaring

Wat is een privacyverklaring en welk doel heeft het?

De privacyverklaring is een uitleg aan de patiënt op welke wijze de praktijk omgaat met persoonsgegevens. De privacyverklaring moet kenbaar worden gemaakt aan de patiënt door deze op de website te plaatsen en, of bijvoorbeeld op te hangen in de wachtruimte van de praktijk.

Moet een patiënt akkoord gaan met een privacyverklaring?

Een privacyverklaring is een uiting van de praktijk hoe wordt omgegaan met persoonsgegevens van de patiënt. Het is geen overeenkomst die door de patiënt moet worden ondertekend. De patiënt hoeft er ook niet mee akkoord te gaan.

Privacyverklaring kenbaar maken aan patiënten

De AVG vergt dat de zorgaanbieder de patiënten wijst op de privacyverklaring. Dit geldt voor zowel nieuwe als bestaande patiënten. Dit kan door middel van plaatsing op de website of in de wachtkamer, verwijzing in een praktijkbrief of terhandstelling van de verklaring. Wil je kunnen aantonen dat je als zorgaanbieder de patiënt voldoende op de privacyverklaring hebt gewezen, dan kun je ze op het intakeformulier laten tekenen voor ontvangst. Dan moet de patiënt door middel van een vinkje voor ontvangst tekenen. Wij raden aan op deze wijze te werken.